

Γκάβριελ Σάβιτ

Η Άννα
και ο
Χερυδονάνθρωπος

Ν Ε Α Ν Ι Κ Η Λ Ο Γ Ο Τ Ε Χ Ν Ι Α

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: ANNA AND THE SWALLOW MAN

Από τις Εκδόσεις Alfred A. Knopf, New York 2016

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η Άννα και ο Χελιδονάνθρωπος**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Gabriel Savit

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αργυρώ Πιπίνη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Ελένη Γεωργοστάθη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΙΡΑΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Δημήτρης Χαροκόπος

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου

© Gabriel Savit, 2016

© Εικονογράφησης – εξωφύλλου: Laura Carlin, 2016

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2017

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2017

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2059-2

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2060-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

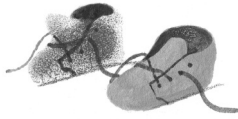
Γκάβριελ Σάβιτς

Η Άννα
και ο
Χερντονάνδρωπος

Μετάφραση:
Αργυρώ Πιπίνη

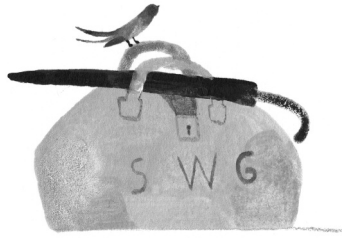

Στην «Ηλιόλουστη» Σόφι Τέιτ,
αιωνία της η μνήμη,
ως ελάχιστη ανταπόδοση για όλα
τα υπέροχα βιβλία που μου χάρισε

Περιεχόμενα

Τι λες;.....	11
Ακολούθησε τον Αρχηγό.....	40
Μάθημα ζωολογίας	70
Ο άντρας που φιλούσε το τουφέκι του	108
Μοτίβα αποδημίας	153
Τι θα μου δώσεις;	202
Είδος υπό εξαφάνιση	245
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – Η αρχή της απροσδιοριστίας.....	280

Τι γες;

Αρκετά πράγματα δε γνώριζε η Άννα Ουάνια όταν ξύπνησε το πρωί της 6ης Νοεμβρίου του έτους 1939 – του έβδομου έτους της ζωής της.

Η Άννα δε γνώριζε ότι ο διοικητής της Γκεστάπο στην κατεχόμενη Πολωνία είχε εκδώσει διάταγμα με το οποίο υποχρέωνε τον πρύτανη του Γιαγκελόνειου Πανεπιστημίου να απαιτήσει τη συμμετοχή όλων των καθηγητών –ένας από τους οποίους ήταν και ο πατέρας της– σε διάλεξη και συζήτηση για την κατεύθυνση της Πολωνικής Ακαδημίας υπό τη γερμανική κυριαρχία, που θα λάμβανε χώρα το μεσημέρι της ίδιας μέρας.

Δε γνώριζε ότι θα έπαιρναν τον πατέρα της μαζί με τους συναδέλφους του από την αίθουσα διαλέξεων νούμερο 56 και θα τους οδηγούσαν αρχικά σε μια φυλακή της Κρακοβίας, της πόλης όπου ζούσαν, κι έπειτα σε μια σειρά από άλλα κέντρα κράτησης σε ολόκληρη την Πολωνία, προτού τους μεταφέρουν τελικά στο στρατόπεδο συγκέντρωσης Ζαξενχάουζεν της Γερμανίας.

Επιπλέον, δε γνώριζε ότι, αρκετούς μήνες αργότερα, θα μετέφεραν μια ομάδα επιζώντων συναδέλφων του πατέρα της στο περιβόητο στρατόπεδο Νταχάου, στην Άνω Βαυαρία, αλλά ότι τον καιρό που γινόταν η μεταφορά εκείνη ο πατέρας της δεν ήταν πλέον σε θέση να μετακινηθεί.

Αυτό που γνώριζε η Άννα εκείνο το πρωί ήταν ότι ο πατέρας της έπρεπε να λείψει για μερικές ώρες.

Τα επτάχρονα κορίτσια διαφέρουν πάρα πολύ μεταξύ τους. Κάποια θα σας πουν ότι έχουν μεγαλώσει από καιρό και θα μπειτε σε μεπλάδες αν δε συμφωνήσετε μαζί τους· άλλα φαίνεται να είναι τόσο απορροφημένα από τα κρυμμένα μυστικά της παιδικής ηλικίας που είναι χαραγμένα στα κεφάλια τους ώστε αρνούνται να συζητήσουν οτιδήποτε με κάποιον ενήλικα· και, τέλος, κάποια άλλα –που αποτελούν και τη συντριπτική πλειοψηφία– δεν έχουν καταλήξει ακόμα σε ποιο στρατόπεδο ανήκουν και, ανάλογα με τη μέρα, την ώρα, ακόμα και τη στιγμή, μπορεί να σας δείξουν ένα εντελώς διαφορετικό πρόσωπο από κείνο που περιμένατε να δείτε.

Η Άννα ανήκε σ' αυτή την τελευταία κατηγορία επτάχρονων, και ο πατέρας της ενθάρρυνε αυτή τη σύνθετη κατάσταση, αυτή την αμφιθυμία. Της συμπεριφερόταν σαν να ήταν ενήλικη –με σεβασμό, ευλάβεια και εκτίμηση–, αλλά ταυτόχρονα κατάφερε με κάποιον τρόπο να την προφυλάσσει ώστε να διατηρεί μέσα της αναλλοίωτο το αίσθημα πως όλα όσα συναντούσε στον κόσμο ήταν μια ολοκαίνουργια ανακάλυψη, μοναδική για το δικό της μυαλό.

Ο πατέρας της Άννας ήταν καθηγητής γλωσσολογίας στο

Γιαγκελόνειο Πανεπιστήμιο της Κρακοβίας και η ζωή μαζί του σήμαινε και μια διαφορετική γλώσσα κάθε μέρα της εβδομάδας. Στην ηλικία των επτά χρόνων, η Άννα γνώριζε ήδη πολύ καλά γερμανικά, ρωσικά, γαλλικά και αγγλικά· επιπλέον, είχε αρκετές γνώσεις γίντις και ουκρανικών· τέλος, γνώριζε και λίγα αρμένικα και ρομανί των Καρπαθίων.

Ο πατέρας της δεν της μιλούσε ποτέ στα πολωνικά. Έλεγε ότι τα πολωνικά θα τα μάθαινε χωρίς να το καταλάβει.

Κανείς δε μαθαίνει τόσο πολλές γλώσσες όσες γνώριζε ο πατέρας της Άννας χωρίς να αγαπάει ιδιαίτερα τη συζήτηση. Στις περισσότερες αναμνήσεις της, ο πατέρας της μιλούσε –γελούσε κι αστειευόταν, λογομαχούσε κι αναστέναζε– με κάποιον από τους πολλούς φίλους και συναδέλφους συνομιλητές που είχε αποκτήσει σε ολόκληρη την πόλη. Στην πραγματικότητα, τα περισσότερα χρόνια της ζωής της μαζί του, η Άννα πίστευε ότι κάθε γλώσσα που μιλούσε εκείνος ήταν κομμένη και ραμμένη, σαν κουστούμι επί παραγγελία, στα μέτρα του συγκεκριμένου ανθρώπου με τον οποίο συζητούσε εκείνη τη στιγμή. Τα γαλλικά δεν ήταν γαλλικά, ήταν η γλώσσα του μεσιέ Μπουσάρ. Τα γίντις δεν ήταν γίντις, ήταν η γλώσσα του ρεμπ* Σμούλικ. Με κάθε λέξη και φράση που άκουγε στα αρμένικα, η Άννα θυμόταν το πρόσωπο εκείνου του μικρόσωμου *τατίκ*, του γεράκου που υποδεχόταν πάντα με φλιτζανάκια δυνατού, πικρού καφέ τόσο την ίδια όσο και τον πατέρα της.

Κάθε λέξη στα αρμένικα είχε το άρωμα του καφέ.

* «Κύριος» στα γίντις. (Σ.τ.Μ.)

Αν η ζωή της νεαρής Άννας ήταν σπίτι, τότε οι άντρες και οι γυναίκες με τους οποίους συνομιλούσε ο πατέρας της στον ελεύθερο χρόνο του θα ήταν οι κολόνες του. Κρατούσαν τον ουρανό πάνω από το κεφάλι της και τη γη κάτω από τα πόδια της, ενώ της χαμογελούσαν και της μιλούσαν σαν να ήταν δικό τους παιδί. Ποτέ δεν πήγαινε να τους επισκεφτεί μόνο ο καθηγητής Ουάνια· πάντα τούς έκαναν επίσκεψη ο καθηγητής Ουάνια και η Άννα. Ή, όπως έλεγαν κάποιες φορές, ο καθηγητής Ουάνια και η Άννα ή Χάναλε ή Άνκα ή Ανούσκα ή Ανούκ. Είχε τόσο πολλά ονόματα· ένα για κάθε γλώσσα που υπήρχε στον κόσμο, ένα για κάθε άνθρωπο που υπήρχε στον κόσμο.

Φυσικά, αν κάθε γλώσσα χρησιμοποιείται από έναν και μόνο άνθρωπο, τότε ένα κορίτσι αρχίζει να αναρωτιέται τελικά: *Ποια είναι η γλώσσα του πατέρα μου; Ποια είναι η δική μου;*

Αλλά η απάντηση ήταν μάλλον απλή – αυτοί οι δυο μιλούσαν τις γλώσσες των άλλων ανθρώπων. Όλοι οι άλλοι φαίνεται πως ήταν περιορισμένοι σε μία μόνο γλώσσα, ή σε δυο τρεις στην καλύτερη περίπτωση, αλλά ο πατέρας της Άννας λες και ήταν εντελώς ελεύθερος να διασχίζει τα σύνορα που κρατούσαν δέσμιους όλους τους άλλους μέσα στο ευρύ και ποικιλόμορφο τοπίο της Κρακοβίας. Εκείνος δεν περιοριζόταν σε έναν μόνο συγκεκριμένο τρόπο ομιλίας. Μπορούσε να γίνει οτιδήποτε ήθελε. Εκτός ίσως από τον εαυτό του.

Κι αν αυτό ήταν αλήθεια για τον πατέρα της Άννας, τότε, λοιπόν, πρέπει να ήταν αλήθεια και για την ίδια την Άννα. Αντί να μεταλαμπαδεύσει στην κόρη του μια συγκεκριμένη γλώσσα που θα τη χαρακτήριζε και θα την καθόριζε, ο πατέ-

ρας της Άννας τής μετέδωσε το ευρύ φάσμα των γλωσσών που γνώριζε και της είπε: «Να διαλέγεις ανάμεσά τους. Να φτιάχνεις κάτι καινούργιο για τον εαυτό σου».

Σε καμιά από τις αναμνήσεις της Άννας ο πατέρας της δεν ήταν σιωπηλός· πάντα κάτι έλεγε. Στις αναμνήσεις της ήταν σαν ζωντανό άγαλμα, σμιλεμένο στη μορφή της συνηθισμένης του στάσης όταν άκουγε: το δεξί γόνατο σταυρωμένο πάνω από το αριστερό, ο αγκώνας στηριγμένος στο γόνατο, το πιγούνι στην παλάμη του. Υιοθετούσε αυτή τη στάση πολύ συχνά, αλλά, ακόμα κι όταν βρισκόταν σ' αυτή τη στάση σιωπηλής προσήλωσης, ο πατέρας της Άννας επικοινωνούσε με όλο του το είναι· τα χείλη και τα φρύδια του κουνιόνταν κι έπαιζαν, αντιδρώντας στα πράγματα που του έλεγε ο κόσμος. Οι άλλοι άνθρωποι έπρεπε να τον ρωτάνε τι σήμαιναν όλες αυτές οι χαρακτηριστικές συσπάσεις και τα τικ, αλλά η Άννα μιλούσε άπταιστα κι αυτήν ακόμα τη γλώσσα και δε χρειαζόταν να ρωτήσει ποτέ τίποτα.

Η Άννα και ο πατέρας της περνούσαν πάρα πολύ χρόνο συνομιλώντας μεταξύ τους. Μιλούσαν όλες τις γλώσσες σε κάθε γωνιά του διαμερίσματός τους, καθώς και σε όλους τους δρόμους της πόλης. Η Άννα ήταν σίγουρη πως του άρεσε περισσότερο να μιλάει με κείνη παρά με οποιονδήποτε άλλον.

Η πρώτη φορά που η Άννα συνειδητοποίησε ότι μια γλώσσα αποτελούσε έναν συμβιβασμό μεταξύ των ανθρώπων –ότι δυο άνθρωποι που μιλούσαν την ίδια γλώσσα δεν ήταν αναγκαστικά και ίδιοι μεταξύ τους– ήταν και η μοναδική φορά, απ' όσο θυμόταν, που είχε κάνει μια ερώτηση

στον πατέρα της κι εκείνος δεν είχε καταφέρει να απαντήσει.

Επέστρεφαν σπίτι από κάποια έξοδο και είχε αρχίσει να σκοτεινιάζει. Η Άννα δεν μπορούσε να καταλάβει σε ποιο σημείο της πόλης περπατούσαν. Ο πατέρας της την κρατούσε πάρα πολύ σφιχτά από το χέρι, και καθώς εκείνος περπατούσε κάνοντας μεγάλες δρασκελιές με τα μακριά πόδια του, η Άννα αναγκαζόταν να κάνει μικρά, γρήγορα βηματάκια για να τον προλαβαίνει. Επιτάχυνε το βήμα του προχωρώντας όλο και πιο γρήγορα καθώς ο ήλιος βουτούσε πίσω από τις στέγες και τους λόφους πέρα μακριά, και όταν τελικά συνέβη ό,τι συνέβη, εκείνοι σχεδόν έτρεχαν.

Ή Άννα τούς άκουσε προτού τους δει. Μια αντρική φωνή γελούσε δυνατά και χαρωπά· διασκέδαζε πηγαία και ανυπόκριτα, και η Άννα άρχισε να χαμογελάει κι εκείνη ενθουσιασμένη, περιμένοντας να δει τι ήταν αυτό που προκαλούσε το γέλιο. Αλλά το χαμόγελό της έσβησε όταν έφτασαν στον δρόμο απ' όπου ερχόταν ο ήχος.

Είδε τρεις στρατιώτες.

Ο στρατιώτης που γελούσε ήταν ο πιο μικρόσωμος. Δε θυμόταν πολύ ξεκάθαρα τους άλλους δύο, παρά μόνο ότι της είχαν φανεί απίστευτα μεγαλόσωμοι.

«Πήδα!» είπε ο μικρόσωμος στρατιώτης. «Πήδα! Πήδα!»

Ο ηλικιωμένος άντρας με τα γκρίζα μαλλιά που στεκόταν μπροστά τους έβαλε τα δυνατά του να ακολουθήσει αυτή τη διαταγή, χοροπηδώντας χωρίς λόγο επιτόπου, αλλά ήταν προφανές ότι κάτι δεν πήγαινε καλά με το πόδι του – ένα άσχημο σπάσιμο ίσως. Ήταν ολοφάνερο ότι ταλαιπωρούνταν φρικτά. Ζοριζόταν πάρα πολύ για να μη βογκάει κάθε φορά

που τα παπούτσια του χτυπούσαν το πλακόστρωτο, παρά τους μορφασμούς πόνου που παραμόρφωναν την έκφραση του προσώπου του.

Αυτό φαινόταν να ικανοποιεί ακόμα περισσότερο τον μικρόσωμο στρατιώτη.

Το πιο δύσκολο κομμάτι αυτής της ανάμνησης μάλλον ήταν η καθαρή και χωρίς συστολή απόλαυση εκείνου του γέλιου. Στο μυαλό της Άννας, ο στρατιώτης μιλούσε –και, κατά συνέπεια, γελούσε– στη γλώσσα του χερ ντόκτορ* Φούκμαν.

Ο χερ ντόκτορ Φούκμαν ήταν ένας χοντρός, σχεδόν φαλακρός άντρας, που φορούσε πάντα γιλέκο. Φορούσε γυαλιά και κρατούσε ένα μπαστούνι που τον βοηθούσε να σέρνει τα πόδια του όλη μέρα μέσα στο μικρό του φαρμακείο. Ο χερ ντόκτορ Φούκμαν ήταν ένας άντρας που χαλάνιζε και το πρόσωπό του σχεδόν πάντα κοκκίνιζε. Στο μικρό χρονικό διάστημα που τον γνώριζε η Άννα, της είχε δώσει κρυφά περισσότερα μπισκότα απ' όσα είχε δει οπουδήποτε αλλού.

Και ο μικρόσωμος στρατιώτης μιλούσε τη γλώσσα του χερ ντόκτορ Φούκμαν.

Η Άννα είχε σαστίσει. Δεν καταλάβαινε ούτε τον στρατιώτη σε σχέση με τον χερ ντόκτορ που γνώριζε, ούτε τον χερ ντόκτορ σε σχέση με τον στρατιώτη. Οπότε έκανε αυτό που θα έκανε κάθε παιδί στη θέση της.

Ρώτησε τον πατέρα της.

Αν ο πατέρας της Άννας ήταν διαφορετικός άνθρωπος και

* «Δόκτωρ» στα γερμανικά. (Σ.τ.Μ.)

αν η Άννα δεν άκουγε και δε μιλούσε και δε σκεφτόταν εν μέρει στα γερμανικά όσα χρόνια από τα επτά της μπορούσε να μιλάει – με λίγα λόγια, αν η προφορά της δεν ήταν παρόμοια με Γερμανίδας–, αυτή η ιστορία ίσως και να είχε τελειώσει προτού καν αρχίσει.

«Μπαμπά», είπε η Άννα. «Γιατί κοροϊδεύουν αυτό τον άντρα;»

Ο πατέρας της Άννας δεν απάντησε. Ο στρατιώτης έστριψε το κεφάλι του.

«Επειδή, *λίμπλιν**», είπε, «αυτός εδώ δεν είναι άντρας. Είναι *Γιούντε***».

Η Άννα θυμόταν πολύ καλά εκείνη τη λέξη, επειδή άλλαξε τα πάντα γι' αυτή. Νόμιζε ότι ήξερε τι σήμαινε γλώσσα και πώς λειτουργούσε και πώς ένας άνθρωπος συλλάμβανε διαφορετικές λέξεις από τον αέρα και τους έδινε μορφή, νόημα και περιεχόμενο.

Όμως η κατάσταση αυτή ήταν πολύ πιο περίπλοκη.

Ο ρεμπ Σμούλικ δεν έλεγε «*Γιούντε*». Ο ρεμπ Σμούλικ έλεγε «*Γιντ*»***.

Κι αυτός ο στρατιώτης, ανεξάρτητα από τη γλώσσα την οποία μιλούσε, ήταν τόσο διαφορετικός από τον χερ ντόκτορ Φούκσμαν όσο διαφορετικός ήθελε να ξέρουν όλοι ότι ήταν και από τον ρεμπ Σμούλικ τον Εβραίο.

* «Αγαπητή μου» στα γερμανικά. (Σ.τ.Μ.)

** «Εβραίος» στα γερμανικά. (Σ.τ.Μ.)

*** Εβραίος στα γίντις. (Σ.τ.Μ.)

Το 1939 μια ομάδα ανθρώπων που λέγονταν Γερμανοί εισέβαλαν σε μια χώρα που λεγόταν Πολωνία και πήραν τον έλεγχο της Κρακοβίας, της πόλης όπου ζούσε η Άννα. Λίγο καιρό αργότερα, αυτοί οι Γερμανοί έθεσαν σε εφαρμογή μια επιχείρηση που είχε την κωδική ονομασία Sonderaktion Krakau* και στοχοποιούσε τους διανοούμενους και τους ακαδημαϊκούς της πόλης, ένας από τους οποίους ήταν και ο πατέρας της Άννας.

Η μέρα που είχαν ορίσει για την εκτέλεση της Sonderaktion Krakau ήταν η 6η Νοεμβρίου 1939 –ο έβδομος χρόνος ζωής της Άννας– και το μόνο που ήξερε η Άννα εκείνο το πρωί ήταν ότι ο πατέρας της έπρεπε να λείψει για λίγες ώρες.

Λίγο μετά τις έντεκα την άφησε υπό την επίβλεψη του χερντόκτορ Φούκσμαν και δεν ξαναγύρισε.

Ο πατέρας της Άννας συνήθιζε να την αφήνει σε φίλους του όταν έπρεπε να τακτοποιήσει κάποια επείγουσα δουλειά. Την εμπιστευόταν αρκετά ώστε να την αφήνει μόνη της στο διαμέρισμα για μικρά χρονικά διαστήματα, αλλά κάποιες φορές, φυσικά, έπρεπε να λείψει περισσότερες ώρες. Ήταν ακόμα πολύ μικρή, και ο πατέρας της πίστευε ότι, κάπου κάπου, έπρεπε να τη φροντίζει κάποιος.

Ο πατέρας της Άννας είχε κάνει ό,τι καλύτερο μπορούσε για να την προφυλάξει απ' όσα συνέβαιναν στην πόλη, αλλά ο πόλεμος είναι πόλεμος και είναι αδύνατον να προστατεύεις

* Ειδική επιχείρηση Κρακοβία: ειδική επιχείρηση των Ναζι εναντίον των πανεπιστημιακών της κατεχόμενης Κρακοβίας, που έλαβε χώρα την 6η Νοεμβρίου 1939. (Σ.τ.Μ.)

για πάντα ένα παιδί από τον κόσμο. Στον δρόμο κυκλοφορούσαν ένστολοι αστυνομικοί, και κόσμος που ούρλιαζε, και σκυλιά, και φόβος, και μερικές φορές έπεφταν πυροβολισμοί, κι αν ένας άντρας λατρεύει τη συζήτηση, η κόρη του θα ακούσει τελικά τη λέξη «πόλεμος» στα κλεφτά αλλά δυνατά. Ο «πόλεμος» είναι βαριά λέξη σε όλες τις γλώσσες.

Η Άννα θυμόταν αμυδρά μια άλλη εποχή, προτού αυτή η βαριά λέξη πέσει πάνω της σαν δίχτυ με βαρίδια στις άκρες του· εκείνη η εποχή αντιπροσώπευε κάτι περισσότερο από τη σιλουέτα ή το πρόσωπο κάποιου συγκεκριμένου ανθρώπου – κάτι περισσότερο ακόμα κι από την αμυδρή εικόνα που είχε σχηματίσει για τη μητέρα της· στις αναμνήσεις της, το κύριο χαρακτηριστικό εκείνης της εποχής ήταν η γεμάτη ζωντάνια ζωή στους εξωτερικούς χώρους μιας πόλης γεμάτης ευφορία: περίπατοι με κουβεντούλα σε δημόσια πάρκα και κήπους, ποτήρια με μπύρα ή φλιτζάνια με καφέ ή τσάι πάνω σε τραπεζάκια στα πεζοδρόμια, μητέρες και εραστές και φίλοι που φώναζαν ονόματα σε πέτρινα δρομάκια γεμάτα αντίλαλο, ελπίζοντας να τραβήξουν την προσοχή ενός αγαπημένου προσώπου προτού εξαφανιστεί στρίβοντας σε κάποια γωνία. Η Άννα θυμόταν ότι εκείνες οι μέρες σαν να ήταν γεμάτες με ατέλειωτη ζεστασιά και ήλιο, αλλά έμαθε ότι ο πόλεμος είναι σαν τον καιρό, θυμίζει κακοκαιρία – αν κοντεύει να ξεσπάσει, τότε καλύτερα να μη βρίσκεσαι σε εξωτερικό χώρο.

Τους τελευταίους του μήνες ο πατέρας της Άννας πέρασε αρκετό χρόνο κλεισμένος στο διαμέρισμα μαζί της· συζητούσαν, κι όταν εμφανιζόταν η αναπότρεπτη ανάγκη για ησυχία, τότε εκείνος διάβαζε. Ο πατέρας της είχε καλές προθέσεις

αλλά τα περισσότερα βιβλία που είχε στο σπίτι υπερέβαιναν κατά πολύ το επίπεδο γνώσεων της Άννας κι έτσι εκείνη περνούσε τον περισσότερο χρόνο της με ένα συγκεκριμένο βιβλίο: έναν χοντρό τόμο με παιδικές ιστορίες που προέρχονταν από διάφορες πηγές, ιστορίες που, ανεξαρτήτως της προέλευσής τους – Αίσωπος, Βίβλος, σκανδιναβικοί μύθοι, αιγυπτιακοί μύθοι–, ήταν όλες εικονογραφημένες με το ίδιο καθησυχαστικό στιλ του δέκατου ένατου αιώνα: με πενάκι και μελάνι πάνω σε παχύ, βαρύ χαρτί.

Το βιβλίο εκείνο έλειψε στην Άννα αμέσως μόλις το αποχωρίστηκε. Προτού ακόμα της λείψει ο πατέρας της.

Τις πρώτες δυο τρεις ώρες μετά το μεσημέρι της 6ης Νοεμβρίου ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν συμπεριφερόταν στην Άννα όπως πάντα: την πείραζε και γελούσε παιχνιδιάρικα κοιτώντας την πάνω από τα γυαλιά του όσο το μαγαζί ήταν άδειο, και την αγνοούσε αμέσως μόλις χτυπούσε το καμπανάκι της πόρτας κι έμπαινε νέος πελάτης. Υπήρχαν πολύ λιγότερα μπισκότα τώρα απ' ό,τι τις προηγούμενες μέρες, αλλά η Άννα καταλάβαινε – ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν τής εξήγησε ότι αυτή η ανεπάρκεια είχε σχέση με τον πόλεμο. Ήταν κάτι συνηθισμένο τον τελευταίο καιρό και ακόμα και η Άννα είχε εξοικειωθεί μ' αυτή την κατάσταση – οτιδήποτε ασυνήθιστο γινόταν το απέδιδαν στον πόλεμο.

Η Άννα δεν ήταν ακόμα σίγουρη τι ακριβώς σήμαινε αυτή η λέξη, «πόλεμος», αλλά είχε την εντύπωση, εν μέρει τουλάχιστον, πως ήταν μια επίθεση στο απόθεμα των μπισκότων της κι εξαιτίας αυτού δεν μπορούσε να τον αποδεχτεί.

Το μαγαζί είχε περισσότερη κίνηση εκείνη τη μέρα, περισ-

σότερη απ' όση είχε δει ποτέ η Άννα, και οι άνθρωποι που έρχονταν ζητώντας βοήθεια από τον χερ ντόκτορ Φούκσμαν ήταν κυρίως νεαροί Γερμανοί με ελαφρώς διαφορετικές στολές. Αλλά ακόμα και ορισμένοι από τους άλλους πελάτες – κουστουμαρισμένοι άντρες μεγαλύτερης ηλικίας– έμπαιναν μέσα μιλώντας γερμανικά με ζωηρή, κοφτή προφορά και, παρότι ήταν σαφές ότι μιλούσαν την ίδια γλώσσα με τον χερ ντόκτορ, έδιναν την εντύπωση στην Άννα ότι ήταν σφιγμένοι ενώ εκείνος ήταν χαλαρός. Όλα αυτά ήταν τρομερά ενδιαφέροντα, αλλά ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν γινόταν νευρικός όταν εκείνη έδειχνε φανερά να προσέχει όσα έλεγαν οι πελάτες του, οπότε η Άννα έβαλε τα δυνατά της να δείχνει ότι δεν άκουγε.

Καθώς περνούσε η μέρα, ο χερ ντόκτορ προσπαθούσε να κρύψει τη νευρικότητά του που μεγάλωνε, αλλά, όταν ήρθε η ώρα να κλείσει το μαγαζί του και ο πατέρας της Άννας δεν είχε γυρίσει ακόμα να την πάρει, η ανησυχία του χερ ντόκτορ Φούκσμαν έγινε ολοφάνερη.

Ωστόσο η Άννα δεν είχε αρχίσει ακόμα ν' ανησυχεί τρομερά. Και παλιότερα ο πατέρας της είχε λείψει πολύ περισσότερες ώρες αλλά πάντα γύριζε κοντά της.

Μόνο που τώρα ακούγονταν πότε πότε πυροβολισμοί στους δρόμους και τα σκυλιά γάβγιζαν συνεχώς. Ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν αρνήθηκε κατηγορηματικά να πάρει την Άννα στο σπίτι του, κι αυτός ήταν ο πρώτος σπόρος ανησυχίας στο μυαλό της. Στο παρελθόν ο χερ ντόκτορ ήταν πάντα τόσο γλυκός μαζί της και η Άννα σάστισε που ξαφνικά εκείνος φερόταν τόσο σκληρόκαρδα.

Εκείνο το βράδυ η Άννα κοιμήθηκε πίσω από τον πάγκο του μαγαζιού του χερ ντόκτορ Φούκσμαν· ήταν παγωμένη επειδή δεν είχε κουβέρτα και φοβόταν μην τυχόν τη δουν ή την ακούσουν αν έκανε πολύ θόρυβο, μια και οι δρόμοι ήταν γεμάτοι Γερμανούς καθ' όλη τη διάρκεια της νύχτας.

Δυσκολεύτηκε να αποκοιμηθεί. Η ανησυχία της κρατούσε το μυαλό της αρκετά δραστήριο ώστε να μην την πάρει ο ύπνος, αλλά όχι τόσο δραστήριο ώστε να μη βαρεθεί. Αυτές τις ατέλειωτες ώρες της έλειπε το βιβλίο της με τα παραμύθια.

Εξαιτίας της τσακισμένης του ράχης, το βιβλίο άνοιγε συνήθως σε μια σελίδα προς το τέλος, στην ιστορία ενός ψηλόλιγνου φαντάσματος που λεγόταν βασιλιάς των Ξωτικών. Η Άννα λάτρευε να κοιτάζει την εικόνα του μέχρι ο τρόμος της να γίνει αβάσταχτος και μετά έκλεινε το βιβλίο. Ο τρόμος εξαφανιζόταν πάντα, παρέα με τον βασιλιά των Ξωτικών, παγιδευμένος ανάμεσα στις σελίδες του βιβλίου του· τώρα η Άννα λαχταρούσε να φυλακίσει εκεί μέσα, μαζί του, και την ανησυχία που την κατέτρωγε.

Το πρωί ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν έφερε λίγο φαγητό στην Άννα. Αυτό την ανακούφισε, αλλά, όταν έφτασε η ώρα του μεσημεριανού, έγινε σαφές ότι δε σκόπευε να την κρατήσει κοντά του. Είπε στην Άννα με ιδιαίτερα απολογητικό ύφος ότι θα έστελνε αμέσως τον πατέρα της κοντά της όταν ερχόταν να την πάρει από το μαγαζί, αλλά δε γινόταν να μείνει άλλο εκείνη στο κατάστημά του.

Όλα όσα είπε της φάνηκαν λογικά. Ποια ήταν εκείνη για να διαφωνήσει;

Ο χερ ντόκτορ Φούκσμαν κλείδωσε την πόρτα του μαγα-

ζιού του όταν βγήκαν έξω για να τη συνοδέψει περπατώντας μέχρι το διαμέρισμά της. Εκεί ωστόσο εκείνη διαπίστωσε αμέσως ότι ο πατέρας της είχε κλειδώσει την πόρτα του διαμερίσματός τους την προηγούμενη μέρα, πριν φύγουν για το μαγαζί του χερ ντόκτορ Φούκμαν. Αλλά ο χερ ντόκτορ Φούκμαν δεν το έμαθε ποτέ αυτό – μόλις είδαν από μακριά το κτίριο με τα διαμερίσματα, της είπε ευγενικά ότι έπρεπε να φύγει κι επέστρεψε βιαστικά στο μαγαζί του.

Η Άννα κάθισε στην εξώπορτα του διαμερίσματός της πάρα πολλή ώρα. Ένα κομμάτι της εξακολουθούσε να είναι σίγουρο πως ο πατέρας της θα γύριζε από στιγμή σε στιγμή κοντά της κι έβαλε τα δυνατά της να κλαδέψει την ανησυχία της και στη θέση της να βάλει αυτή τη σιγουριά και να πάρει κουράγιο. Θα γύριζε σύντομα, δεν υπήρχε αμφιβολία.

Αλλά δε γύρισε.

Όποτε ένιωθε τη σιγουριά της να σβήνει, η Άννα δοκίμαζε το πόμολο της εξώπορτας. Το δοκίμαζε και το ξαναδοκίμαζε, αλλά με όλο και πιο αργό ρυθμό, και κάθε φορά προσπαθούσε να πείσει τον εαυτό της ότι στην πραγματικότητα ο πατέρας της δεν την είχε κλειδώσει απ' έξω, απλώς εκείνη δε γύριζε το πόμολο πολύ δυνατά.

Ωστόσο, όσο κι αν ήθελε να έχει δίκιο, η πόρτα δεν υποχώρησε ποτέ. Αυτού του είδους οι ιδέες μπορεί να αποδειχτούν αληθινές εν καιρώ ειρήνης. Αυτό όμως δε συμβαίνει ποτέ εν καιρώ πολέμου.

Η Άννα είχε την αίσθηση ότι καθόταν εκεί πέρα μια αιωνιότητα, και κατά μία έννοια είχε δίκιο. Για ένα παιδί μια κενή ώρα ισοδυναμεί με μια ολόκληρη ζωή. Η Άννα κάθισε

μπροστά στην πόρτα δύο με τρεις ώρες τουλάχιστον, κι αν δεν ήταν η γριά κυρία Νιέμτσικ από απέναντι, μπορεί να καθόταν εκεί πέρα περιμένοντας τον πατέρα της μέχρι να τη σταματήσει ο πόλεμος.

Η κυρία Νιέμτσικ παραπονιόταν συχνά στον καθηγητή Ουάνια –και σε άλλους– ότι εκείνος και το κορίτσι του μιλούσαν πάρα πολύ δυνατά μέχρι αργά τη νύχτα, αλλά ο πατέρας της Άννας ήταν σίγουρος ότι απλώς δεν της άρεσε που έφερναν Τσιγγάνους κι Αρμένιους και Εβραίους στο κτίριο. Η κυρία Νιέμτσικ μιλούσε μόνο πολωνικά και ήταν πάντα λιγομίλητη. Σε όλη της τη ζωή δεν είχε απευθύνει ποτέ ούτε λέξη στην Άννα. Ωστόσο η γριά κυρία μιλούσε συχνά για κείνη στον πατέρα της παρουσία της Άννας, λέγοντάς του συνήθως ότι δεν τα κατάφερνε να ανατρέψει σωστά την κόρη του. Είναι περιττό να πούμε ότι η Άννα δε χαιρόταν ιδιαίτερα όταν την έβλεπε, αν και στην Άννα άρεσε ιδιαίτερα να συναντάει κόσμο.

Λίγη ώρα μετά την εγκατάσταση της Άννας στην εξώπορτα του διαμερίσματός της, η κυρία Νιέμτσικ βγήκε από το δικό της διαμέρισμα για μια σύντομη εξωτερική δουλειά. Τα μάτια της παρέμειναν καρφωμένα στην Άννα καθώς διέσχιζε τον διάδρομο, και όταν επέστρεψε, δεν ξεκόλλησαν από την Άννα παρά μόνο όταν έκλεισε πίσω της την πόρτα του διαμερίσματός της.

Η Άννα δεν ήταν σίγουρη τι μπορούσε να κάνει η κυρία Νιέμτσικ, αλλά η γριά γυναίκα άρχισε συχνά πυκνά να ανοίγει την πόρτα της μια χαραμάδα και να ελέγχει αν το κοριτσάκι καθόταν ακόμα στον διάδρομο· κάθε φορά που η Άν-

να έβλεπε ένα μέρος του προσώπου της κυρίας Νιέμτσικ πίσω από τη μισάνοιχτη πόρτα, καταλάβαινε ότι φαινόταν όλο και πιο ικανοποιημένο.

Αν δεν ήταν η γριά κυρία Νιέμτσικ, η Άννα μπορεί κάλλιστα να είχε παραμείνει μπροστά στην πόρτα περιμένοντας τον πατέρα της.

Αν δεν ήταν η γριά κυρία Νιέμτσικ, η Άννα μπορεί κάλλιστα να μην είχε συναντήσει ποτέ τον Χελιδονάνθρωπο.

Κρακοβία, 1939. Η Άννα Ουάνια είναι μόλις επτά χρόνων όταν οι Γερμανοί συλλαμβάνουν τον πατέρα της, καθηγητή γλωσσολογίας, κατά την επιχείρηση εκκαθάρισης των διανοουμένων στην Πολωνία. Μένει μόνη. Και τότε συναντά τον Χελιδονάνθρωπο, έναν περίεργο, ψηλό άντρα, έναν απατεώνα που κρύβει άσους στο μανίκι του και που, όπως ο πατέρας της, έχει ταλέντο στις γλώσσες: πολωνικά, ρωσικά, γερμανικά, γίντις... ακόμη και στη Γλώσσα των Πουλιών. Η κοπέλα μαγεύεται από αυτόν τον μυστηριώδη άντρα και τον ακολουθεί στο άγνωστο.

Κατά τη διάρκεια των περιπλανήσεών τους, η Άννα και ο Χελιδονάνθρωπος θα διαφύγουν κινδύνους, θα εξημερώσουν στρατιώτες και θα αποκτήσουν και έναν φίλο. Αλλά, σε έναν κόσμο που έχει τρελαθεί, τα πάντα μπορεί να αποδειχτούν επικίνδυνα. Ακόμη και ο Χελιδονάνθρωπος.

*Το εκπληκτικό πρώτο μυθιστόρημα του Γκάβριελ Σάβι
αποκαλύπτει τις πιο σκληρές πλευρές της ζωής
ενώ ταυτόχρονα εξυμνεί τα θαύματά της.*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ISBN: 978-618-01-2059-2

9 786180 120592

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 18804